

VANDAAG EN MORGEN

HOOFDSTUK VIII.

O O R L O G.

Oorlog is een verschijnsel, dat eigenlijk nooit helemaal is verklaard. U denkt waarschijnlijk: oorlog is vanzelfsprekend, maar dat is niet waar. Strijd wel. De strijd tussen kleine groepen mensen, tussen mensen onderling - het kan ook belangenstrijd zijn - kan een doel hebben.

Er komen ogenblikken, dat de mens kennelijk niet meer in staat is rationeel te reageren. Zijn oorlog wordt niet meer bepaald door een nauw omschreven denkbeeld, een noodzaak, een behoefte. Hij wordt bepaald door een irrationele tendens, die van buitenaf pleegt te komen. En als ik zeg van buitenaf, denk ik hier niet alleen aan oorlogshitsers e.d. Ik denk aan de Kosmos zelf, aan de verschillende krachten, die daar werkzaam zijn en ook aan bepaalde wetten, die daar bestaan.

Als wij een paar duizend jaar in de tijd teruggaan, dan vinden wij oorlogen, waarin het element van het God-geroepen-zijn een bijzonder grote rol speelt. Als er in een groep mensen of in een gemeenschap een lange tijd welvaart is (dus niet de armoede, zoals u veronderstelt, maar welvaart), dan komt er een ogenblik, dat men zich onrustig voelt. Deze onrust wordt dan langzaam maar zeker gesublimeerd in het denkbeeld, dat de goden een bijzondere bestemming voor ons hebben. Die bestemming wordt nooit helemaal vervuld; met als resultaat de uitbarsting, die niet op de feiten is gebaseerd, maar die nu in een noodzaak tot geweld zich richt tegen elk gezag of tegen elke figuur, die maar aansprakelijk kan worden gesteld voor de beschaamde, maar op zichzelf niet rationele verwachting.

Misschien dat dat vandaag ook nog wel enigszins zo geldt. En er zijn altijd weer mensen geweest, die van deze behoefte om te ontvluchten aan de eigen besloten maatschappij gebruik hebben gemaakt.

Als wij spreken over Alexander en wij noemen hem "de Grote", dan denken de mensen van vandaag misschien aan de Gordiaanse knoop, die hij doorhakte. Maar in het verleden was Alexander iets anders. Hij was het symbool voor een ontvluchting aan de beperking van een in zich te welvarende maatschappij. Daar komen zijn legioenen vandaan. En wanneer hij er niet in slaagt om een werkelijke oorlog te voeren tegen de naaste buurlanden, dan is de behoefte aan uiting niet vervuld en trekt hij verder. Zijn oorlog is dus nooit in de eerste plaats een economische kwestie.

In deze tijd zijn wij geneigd aan een oorlog wel economische achtergronden toe te schrijven. Met als gevolg, dat wij denken aan de oorlogsindustrie, die er belang bij heeft; dat wij denken aan de politieke belangen, die er op het spel staan: de machten. Ik geef toe, dat zij rationeel gezien, een grote rol spelen. Maar Polemos, de god van de oorlog, houdt zich nooit met zaken bezig. Dat klinkt misschien vreemd, maar het is waar. Hij zoekt in de mens altijd weer de onrust, de behoefte om de beperking te doorbreken.

Wanneer Amerika gaat vechten in Europa, in Vietnam of ergens anders, dan is

dat niet alleen maar een kwestie van economie, al speelt dat een rol. Want men zou nooit een dergelijke oorlog kunnen doorzetten, indien er niet heel veel mensen waren, die juist in dit geweld naar buiten toe proberen de al te grote beslotenheid, de te grote eenderheid, om niet te zeggen eentonigheid van hun eigen bestaan te doorbreken. Het is een behoefte aan associatie met de overwinnaar; iets waarvoor - naar men zegt - vroeger de leden van het vrouwelijk geslacht wel in het bijzonder rijp waren, aangezien zij meestal met de overwinnaar meeging, als zij de kans kregen.

Het is dus de behoefte om meer te zijn, om anders te zijn. En zo bezien is oorlog niet slechts de manifestatie van een geweld of van een machtsbehoefte of zelfs van 'n economische dwangpositie, zij is tevens de uitdrukking van een menselijke behoefte.

Er zijn heel veel eigenaardige situaties te overzien, waarbij wij zien dat oorlog zeker niet altijd een kwestie van noodzaak is. Ja, dat in sommige gevallen vrede machtiger is dan oorlog.

Misschien is het een doodgepraat voorbeeld, indien ik hier teruggrijp naar de Chinezen, die zich (en heus niet alleen tegenover de Mansjoes, maar tegenover menig ander invaller) altijd hebben weten te handhaven, terwijl zij als krijgshaftig volk eigenlijk niet eens zoveel waard waren. Hun overwinning lag in het feit, dat zij onderling maatschappelijk streng georganiseerd waren, in deze maatschappelijke organisatie een levensvervulling wisten te vinden en daarnaast voldoende uitlaat-mogelijkheden hadden tot geweld op een voor die maatschappij aanvaardbare wijze, zonder dat zij daarbij nu direct naar de vreemde toe behoefden te gaan.

Als u hoort over de strijd van de Tongs en de Kongsies, dan denkt u weer aan een belangenstrijd. Maar die moordenaars, die fanatici, die daar optreden, zijn excepties; zij zijn de uitzonderingen, die geweld van node hebben, die behoefte hebben om de eentonigheid te doorbreken, om een macht uit te drukken, enz. En binnen deze op zich dus niet zo gewelddadige organisaties, krijgen zij de mogelijkheid als uitvoerend orgaan op te treden. Dat is iets, wat de mensen meestal over het hoofd zien.

De werkelijke oorlogsdrijvers, de mensen die werkelijk behoefte hebben aan oorlog, zijn over het algemeen maar enkelingen. Maar dezen - en dat is nu het gevaarlijke - bouwen rond zich een spanning, een gevoel van onrust en onlust op; en wanneer dat gevoel dan groot genoeg is, zal ook een op zich stabiel mens op een gegeven ogenblik genoeg ervan krijgen. Hij zal zeggen: Ik kan dit niet meer aanvaarden, ik kan het niet meer dragen, ik moet iets doen. En als hij dan iets gaat doen, gaat hij meestal vechten.

Hierdoor ontstaan er in deze wereld natuurlijk neel veel eigenaardige conflicten. Als wij b.v. de gladiatoren-opstanden zien (er zijn er 3 of 4 in Rome geweest), dan valt ons op, dat deze opstanden plaats vinden in een periode, dat de gladiator eigenlijk niet meer zozeer in aanzien is. Het is meestal net een periode, waarin veel exotische dieren worden geïmporteerd en het volk zich meer voor massa-scènes en exotische scènes interesseert dan voor het duel van de gladiator. Tegenwoordig zegt men: Deze gladiatoren zijn helden van de vrijheid. Maar dat is niet waar. Deze gladiatoren vinden niet meer de aanvaarding, de bewondering, de bevrediging, die zij nodig hebben. En reeds getraind voor geweld, grijpen zij natuurlijk naar geweld; dat geweld moet dan ergens worden gerechtvaardigd. Zij beginnen dus een opstand onder een bepaalde leuze. In hun kamp vechten niet alleen, zoals men zou denken en zoals dat tegenwoordig vaak wordt verteld, slaven en onderdrukten mee. Het vreemde is, dat heel veel jonge edelen van Rome en jonge Romeinse burgers meevechten met b.v. de Spartacisten. Waarom? Alleen maar omdat ze het niet kunnen uithouden in een gemeenschap, die voor hun denken, voor hun leven te vast van vorm is geworden. En daaruit kunnen wij dus reeds een lesje leren.

De tendens tot geweld en oorlog wordt groter naarmate de vorm van een maatschappij meer gefixeerd is. Naarmate er minder persoonlijke uitingsmogelijkheid en mogelijkheid tot persoonlijk succes bestaat, zal de tendens bij vele mensen ontstaan om op welke wijze dan ook via geweld hun eigen grootheid te bewijzen. Dat is een

verschijnsel, waarover men weinig nadenkt.

Denk nu eens aan de wereldoorlogen. Degenen, die er het best hebben afgebracht van de officieren, de generaals, maar vooral van de manschappen, blijken geen beroepssoldaten te zijn. Het zijn vrijwilligers, die vol enthousiasme misschien zijn toegestroomd. Het zijn mensen, die eigenlijk door een toeval in rang onhoog geschopt zijn; die eigenlijk niet horen in de kaste van de registrerende militairen. Heel vaak zijn zij ook vóór die tijd avonturiers geweest op de een of andere manier. Het zijn juist deze mensen, die resultaat hebben. Waarom? Omdat hun benadering van de oorlog niet een systematische of een economische is, maar een emotionele. Omdat voor hen oorlog niet alleen maar is: vechten tegen een vijand, maar het vinden van een emotionele bevrediging, die een compensatie vormt voor alle gevaar, alle risico's en al wat ermee gepaard gaat.

Als wij een ander voorbeeld nemen, dan kunnen wij b.v. gaan kijken naar Khartoum.

Khartoum is een stad, die - zoals u weet - wordt belegerd door de een of andere heilige, die een heilig oorlog heeft ontketend. Zij wordt ernstig en goed verdedigd door de Engelsen, maar die moeten het haast wel verliezen, ofschoon zij militair gezien eigenlijk nog wel een meerderheid zouden kunnen hebben. Zij hebben echter één ding niet: de behoefte om te bewijzen wat zij zijn, die vooral vele van de derwischen hebben.

Die derwischen moet u niet zien als avonturiers, maar eerder als zwervers; mensen, die nergens een plaats kunnen vinden en die dan in één van de lossere derwisch-organisaties terecht komen. Nu wordt tegen deze mensen gezegd: "Jullie zijn de heiligen. Als je sterft, zul je in de hemel zijn en wij zullen je eren als iemand, die in de hemel is." De mogelijkheid om ineens iets te zijn, is veel belangrijker dan die hemel, ook al begrijpen de mensen het zelf niet. Velen van hen tartten eenvoudig de vijand. Er worden soldaten uitgedaagd door mensen met alleen maar een zwaard; en dezen schieten ze neer. Mensen, die willen sterven, omdat dat de enige manier is om de maatschappij te laten zien, dat zij zin hebben om los te breken uit de te grote beperktheid van bestaan, die zij voor zichzelf ervaren.

Ik geloof, dat u dit alles ook vandaag en bij de mogelijke oorlogsdreiging van morgen in het oog moet houden.

Als ik een analyse wil maken van b.v. de reform in het Nederlandse volk, dan doe ik een eigenaardige ontdekking. Ik constateer dat de groep, die op het ogenblik de meningsvorming in Nederland grotendeel bepaalt, veel minder dan 1% van die bevolking is. In feite wordt de publieke opinie op het ogenblik in Nederland gedirigeerd door een groepje, dat niet meer dan ongeveer 3500 man telt; mensen van allerlei gezindten, maar die het niet meer kunnen vinden met deze maatschappij. Op het ogenblik hebben zij de kans om oorlog te voeren binnen die maatschappij, maar zij bemoeien zich steeds meer met de dingen er buiten. Zij houden zich bezig met kleurlingen-problemen, met oorlogshandelingen. Zij zouden misschien geneigd zijn om er als vrijwilliger naar toe te gaan; in ieder geval willen zij er anderen heen sturen. Zij willen de bekrompenheid, die zij in hun eigen maatschappij zien, doorbreken.

Dat is een zuiver psychologische factor. En deze factor is juist in het na-deel van een dergelijke groep. Want je kunt maar tot een zeker punt gaan. Om u een voorbeeld te geven. Ik neem nu Zuid-Vietnam.

De bevolking in Zuid-Vietnam heeft op 3 manieren geleden.

In de eerste plaats onder de wat wrede onkoopbaarheid van eigen gezag.

In de tweede plaats onder de schending van eigen levensritme en -gewoonten door de geïmporteerde troepen en raadgevers.

In de derde plaats door de eisen en de slachtingen van revolutionairen.

Nu komt er een ogenblik, dat deze mensen geen gevormde maatschappij meer hebben. Dat ogenblik is bijna bereikt. Nu zal de hele menigte dus gaan ageren, want uit de hopeloosheid van eigen situatie losbreken betekent geweld, het verbreken van ketenen en van banden. Het is bijna onvermijdelijk, dat wat er nu in Zuid-Vietnam gebeurt, leidt tot directe agressie zowel tegen de regering, de Amerikanen als tegen de Vietkong en de Noord-Vietnamezen; en dat in gelijke mate vanuit die bevolking.

Waarom? Omdat je op een gegeven ogenblik geen weg meer ziet. En wanneer het leven uitzichtloos wordt, ben je geneigd alles te doen om daaraan te ontkomen.

Indien ik de zaak economisch moet bezien en wat dat betreft ook militair, dan merk ik ook heel vreemde dingen op. Naarmate men in staat is op eenvoudige wijze met kleine groepen georganiseerd te ageren, heeft men een grotere kans een oorlog te winnen. In de strategie speelt de onredelijkheid een heel grote rol. En waarom eigenlijk? Ja, niemand kan het zeggen. Maar het is een feit, dat Hannibal het overwachte doet en daardoor zijn slagen wint. Het is een feit, dat menige Caesar niet overwinster wordt, omdat hij handelt volgens de krijgskunde van zijn dagen, maar juist omdat hij deze eenvoudig schendt. Hier ligt geloof ik, het volgende aan ten grondslag:

Op het ogenblik, dat ik een volledig georganiseerd en uitgerust leger van grote omvang heb, ontstaat er in dat leger weer de anonimiteit, de gebondenheid van het individu. En deze gebondenheid zal in het leger bovendien vaak nog gepaard gaan met een afschuiven van verantwoordelijkheid. Degene, die in dat leger wordt beëngd, zal niet meer als een held naar voren treden, want de waardering die hij krijgt is niet in overeenstemming met hetgeen hij wil bereiken. Hij wil eten, drinken en gelukkig zijn; wat hij in het leger meestal niet kan. En daarom gaat hij weg; hij deserteert.

De werkelijk oorlogvoerende in een leger is eigenlijk vaak de deserteur. Maar naarmate de organisatie in een leger geringer wordt of de prestige-vragen en de mogelijkheden om buiten de regels te vallen in een kleine groep groter worden, is de neiging om dat geweld vóór de groep naar buiten toe te richten eveneens groter.

De Romeinen hebben de beste resultaten niet behaald, toen zij met vele legioenen kwamen aanmarcheren, maar toen zij beschikten over enkele kleine Cohorten (kleine eenheden), die bereid waren om alles op alles te zetten, maar daarvoor dan ook een bijzondere beloning kregen: bevordering in rang, bezit en natuurlijk een belangrijke plaats als er hier of daar een triomftocht werd gehouden: vooraan direct achter de veldheer.

Deze veteranen hadden er veel voor over. Rome had een machinerie, waarmee in een slag heel goed kon worden gemanoeuvreerd. De phalanx is eigenlijk zelfs vandaag de dag nog het voorbeeld van een strategisch gunstige en hanteerbare stelling. Later is die door de Duitsers ontwikkeld tot de z.g. egelstelling. Door de Boeren werd ze gebruikt in de z.g. kopjes-techniek, waarmee zij 2 of 3 elkaar dekkende punten zo bezetten, dat ze naar alle kanten konden worden verdedigd. Daarvoor had je weinig mensen nodig. De manschappen waren door hun betrekkelijk kleine aantallen vaak gemakkelijk te verplaatsen; de stelling komt dus gemakkelijk verderop. En dat was met de phalanx ook het geval. Je kunt op de vijand afgaan, je kunt terugtrekken en je blijft voortdurend verdedigd. Deze dingen echter, spelen alleen dan een rol, indien er een werkelijke slag wordt geleverd. Maar voordat er een slag wordt geleverd, moet er een positie worden bepaald. Die positie wordt altijd bepaald door de enkelingen, door de kleine eenheden. Vergelijk dat met deze dagen.

Vietnam. Een georganiseerd, gemechaniseerd leger staat tegenover kleine legereenheden, die als z.g. partizanen reageren, maar die op zich - en dat moeten wij heel goed onthouden - wel degelijk goed getraind en georganiseerd zijn. Als ik een kleine eenheid heb met primitieve wapens, die bereid is zich voortdurend op te lossen, die alleen dan vecht, indien zij werkelijk verliezen kan toebrengen, dan kan ik met geringe wapenmiddelen veel meer doen dan met alle mechanische middelen en alle organisatie. Om u een voorbeeld te geven:

De Russen moesten indertijd op een gegeven ogenblik vechten tegen Duitse tanks. Zij hadden daarvoor verschillende technieken, maar de meest eenvoudige waren er twee. Indien het niet anders meer kon, dan was iemand, die toch al gewond was, bereid om in de baan van een tank te kruipen, terwijl hij een explosieve lading of een mijn bij zich had. De tank ging dan de lucht in. De tweede methode was het werpen van explosieve ladingen of ook wel ze door honden te laten aandragen. Doordat de honden waren gedresseerd om tegen de tank op te springen, troffen de ladingen dan meestal de tank wel en deden haar exploderen.

Nu is een tank niet alleen maar een tank, dat denkt u. Daarachter staat heel veel, nl. de bevoorrading; d.w.z. de brandstof, de munitie, maar ook de noodzaak om te recupereren voor de bemanning; en die is aanmerkelijk groter dan bij een soldaat, die gewoon in het veld is. Als je dus zo'n tank uitschakelt, dan heb je niet alleen maar een kostbare machine en een hoeveelheid vuurkracht uitgeschakeld, maar je hebt bovendien tijdelijk een 30- à 40-tal mannen plus waarschijnlijk 2 of 3 voertuigen tijdelijk nutteloos gemaakt. Helemaal gaat dat natuurlijk niet op, want zij kunnen voor een ander doel worden gebruikt. Maar je scheidt ergens dus een hiaat, een tijdverlies. En dat kun je doen met één man, met één hoeveelheid dynamiet.

Indien een Vietnamees in Saigon bereid is zich op te offeren met 10 explosieve ladingen, dan kan hij voor de kosten van nog geen f 100.- waarschijnlijk een schade berokkenen aan allerlei bezit, maar ook aan de stemming van de mensen, die te vergelijken is met een half miljoen gulden. Daarbij komt bovendien, dat hij - daar niemand weet hoeveel er zijn - waarschijnlijk een aantal dagen een duizendvoud aan mannen ter plaatse gebonden houdt. Hij scheidt dus ruimte. Het is altijd weer de eenling, die het eigenlijk toch wel wint van de organisatie. En oorlogen zijn altijd weer het voorbeeld van de eenlingen.

Generaal Rommel met zijn woestijnratten is berucht geworden door zijn grote successen in het toch zeer onbegaanbare en zeer moeilijke strategische terrein in Noord-Afrika. Waarom? Omdat zijn leger in feite niet reageerde als een leger maar opereerde als een aantal afzonderlijke, betrekkelijk kleine kolonnes, waarachter dan wel de verzorging langzaam meetrok, maar waarvan die kolonnes eigenlijk niet eens helemaal afhankelijk waren. Op het ogenblik, dat Rommel werd gedwongen om zijn front te stabiliseren en dus moest overgaan tot organisatie, was zijn leger ineens niets meer waard. En dit kunnen wij dan weer gaan betrekken op de algemene situatie.

Oorlogen, ongeacht de gegeven oorzaken (desnoods een schone Helena. Ofschoon de schone Helena nooit gered zou zijn, indien Troje geen grote concurrent was geweest van andere Aegeïsche havens), zijn altijd gebaseerd op overeenkomsten. Niet strijd. Strijd kan spontaan zijn, maar oorlog is een kwestie van overeenkomsten: "Ik zal niets doen. En: Wij zullen elkaar helpen." Die verbonden zien wij reeds in de oudheid.

Het is b.v. typerend, dat een aantal woestijnstammen, die elkaar voortdurend in de haren zitten, op een gegeven ogenblik een verbond sluit. Zij vallen Egypte aan en halen werkelijk een fantastisch mooie buit weg. Zij zijn doorgedrongen tot bij Memphis en Luxor. Zij hebben daar ontzettend veel weggesleept. Toen gingen zij met elkaar ruzie maken over de buit; en daardoor kregen de Egyptenaren de kans zich te herstellen en de vijand te verdrijven. Maar deze mensen hadden één ding verloren. Zij meenden nl., dat zij hun bondgenoot toch wel enigszins, al was het niet helemaal, konden vertrouwen. Kortom, zij stonden tegenover elkaar ongeveer als de NAVO-partners in deze tijd.

Het denkbeeld dat je macht hebt, als je bondgenoten hebt, is alleen dan waar, indien de reactie van je tegenpartij organisatorisch op hetzelfde vlak ligt als je eigen reacties. Zodra dat niet meer het geval is, loop je vast.

Nu zijn er kosmische regels en wetten, die bepalen dat de mensen in zekere perioden irrationeel zullen reageren. Er zijn golven, waarvan de toppen maar eens in de 330 jaar ongeveer voorkomen, die alle afspraken, alle verbonden, alle begrip voor elkaar, zelfs alle trouw aan elkaar eigenlijk teniet doen. Hier kan geen organisatorisch verbond meer goed functioneren. Hier kan alleen een persoonlijke band dat doen. En elke keer, wanneer er zo'n tendens als hoofd-tendens optreedt, zien wij dat plotseling de hele zaak in elkaar stort.

Wij hebben dat gezien in Italië in de middeleeuwen, waar men met de koning van Frankrijk, met Venetië, met bepaalde krijgsheren zelfs een aantal schitterende overeenkomsten had gesloten. De handelssteden in het noorden waren dan ook overtuigd, dat zij het zonder meer konden winnen. Maar Frans I bedacht zich ineens; hij kon ergens anders meer geld krijgen. Een paar van de krijgsheren ontdekten, dat zij beter werden betaald door de tegenpartij. Het resultaat is een krankzinnige si-

tuatie geweest, waardoor grootmachten uit die dagen als Rome, Napels, Florence, Milaan eenvoudig niet meer wisten waar zij aan toe waren. Er was een voortdurende oorlog, maar niemand wist meer wat er aan de hand was.

Een dergelijke situatie zien wij op het ogenblik. In deze periode van verwarring moet u niet te veel rekening houden met bondgenootschappen en met organisaties. Zij zijn nl. niet betrouwbaar. Misschien wel in hun opzet, maar niet in hun reactie. De kleinste elementen kunnen plotseling een grote tweestrijd doen ontbranden. Dan valt de zaak gewoon uit elkaar, zoals b.v. tijdens de kruistochten.

Leeuwenhart had met de Maltezer ridders ruzie. Nu hadden zij normaal gesproken hetzelfde doel. Zij hadden overeenkomsten aangegaan. En hadden zij zich gehouden aan de regels van dat verbond, dan was er niets gebeurd. Maar wat deed Leeuwenhart? Hij had genoeg van dat diplomatieke gebazel van de heren ridders met hun geestelijke achtergronden, die dachten dat zij er iets van wisten. Dus zei hij eenvoudig: "Jullie zijn idioten. En of je meegaat of niet, ik ga zò." Waarop de heren zeiden: "Nou ja, wij zullen dan wel mee moeten gaan. Wij begrijpen wel, dat wij niets doen."

Saladin kreeg de gelegenheid om daarvan gebruik te maken. Hij heeft overigens, dat moeten wij ook wel zeggen, de Engelse ridders heel goed behandeld, omdat hij meende dat zij eervol en eerlijk hadden gestreden. Maar hij heeft een groot aantal Johanniters en Maltezer ridders uitgemoord, omdat hij meende dat deze priesterlijke heren inderdaad een beetje te gek te keer waren gegaan. Daar had hij mogelijk ook gelijk in. Irrationeel. Want wij zien nu - en dat is voor de latere moorse ontwikkeling belangrijk - een vreemde samenwerking ontstaan tussen de in feite gevangen christen-ridders, die dus hoofdzakelijk uit Engeland komen en de Moren.

Uit die invloed blijft vandaag de dag nog een bepaalde magische kennis over en een gevoel voor het paranormale, een bepaalde geloofsuitdrukking, die u specifiek in zekere gebieden van Engeland zult vinden. Als u dat nagaat, zult u ontdekken dat juist die gebieden de meeste kruisvaarders hebben geleverd in die tijd.

Maar dan moet er meer zijn. Een enkele tendens van 330 jaar is niet voldoende. De irrationaliteit blijkt zich bovendien al eens in een periode van ongeveer 30 à 40 jaar te herhalen; en in die 30 à 40 jaar een z.g. volg-tendens te kennen. Dat wil zeggen: als wij een lange oorlog hebben (neem de 80-jarige oorlog), dan zullen we ontdekken, dat er een strijd-ontwikkelingsperiode is, die redelijk schijnt, van ongeveer 40 jaar; daarna een verwarring en hergroepering, een verandering van de strijd voor de volgende periode. Daarna een beëindiging van de oorlog door het optreden van te grote spanningen.

Hebben wij een 40-jarige oorlog, dan blijkt dat die eigenlijk een bepaalde curve maakt. Hebben wij nu te maken met een kortere periode, dan zien wij vaak, dat er hier een oorlog komt en dan vrede. Maar die oorlog zet zich tegen het einde van die periode voort. Een heel typisch verschijnsel. Het is alsof deze tendensen eigenlijk vanuit de kosmos bij de mensen dit gevoel van disoriëntatie bevorderen.

Nu bestaat er in de kosmos een vreemde wet, die ik voor mijn doel op dit ogenblik hier het best zo zou kunnen formuleren:

"Hij, die voor zich, vanuit zich volledig actief is, met een al dan niet gerealiseerd doel, dat zijn totale wezen in beslag neemt, zal verwezenlijken wat hij wil. Hij is altijd de meerdere van een ieder, die geen gehele inzet kent of die niet door een dergelijk verlangen wordt beheerst."

Dit is algemeen te formuleren als: maximum wil = maximum resultaat. Maximum wil reageert altijd op elke wilsuiting en domineert elke minder gerichte of zwakkere wilsuiting. En dat heeft weer te maken met de scheppende tendens. Het komt zelfs onder de grote geesten, die planeten scheppen voor, dat één bewustere geest een snelle evolutie tot stand brengt - ook al duurt die een 70 tot 80 miljoen jaar - terwijl een andere, die het niet weet, eigenlijk veel trager is, maar die dan een deel van de evolutie van de andere overneemt. Wij krijgen dan evolutionaire parallellen.

In uw eigen oorlog en strijd speelt dit alles een grote rol. Ik wil u een analyse geven van de toestand op dit moment. Dan kunnen we zeggen: De toenemende vorm van militaire organisatie betekent het breken van de werkelijke militaire

macht. De uitbreiding van de wapenmacht tot het maximale (H-bom e.d.) maakt het doelmatigste wapen op den duur het meest eenvoudige. Een H-bom kun je nooit met een H-bom bestrijden, maar waarschijnlijk wel met een mes. Want met het mes kun je de man doden, die de H-bom zou kunnen afsturen. Het is al opvallend genoeg om het mee te brengen. Maar als je één H-bom afgooit, dan komen er andere. Dat is onvermijdelijk. Naarmate dus de algemene structuur van de macht en de machthebbers ingewikkelder wordt, wordt de mogelijkheid tot overheersing groter voor degenen, die in feite geen macht hebben, die geen ingewikkelde structuur kennen en die bereid zijn zich tot de eenvoudigste wapens te bepalen. Dat beïnvloedt niet alleen het verloop van oorlogen als b.v. op dit ogenblik in Vietnam of op den duur conflicten als die tussen Arabië en Israël. Want Israël bevechten met grote wapens is voor de Arabische staten moeilijk. Maar met mensen, die bereid zijn om met inzet van hun eigen leven iemand geruisloos te doden, kunnen zij ver komen.

Hetzelfde geldt ook voor problemen als b.v. de spanningen tussen China, Rusland, de Ver. Staten. Die grote wapenmachten kunnen niet veel meer doen. Wanneer zij losbarsten, komt er een algehele vernietiging. Dat is waar. Maar juist de kleine groep zal die vernietiging eerder willen riskeren dan een grote groep. Die kleine groep beschikt niet over de wapens, maar wel weer over de middelen om die wapens a.h.w. onschadelijk te maken. Dit is overigens, zou ik zeggen, moedgevend voor de komende periode. Want als wij moeten verwachten, dat al die grote wapenvoorbereidingen worden gerealiseerd, nu mensen, berg je dan maar. Dan komt er oorlogvoering op elk vlak; dan worden planten en voedsel vernietigd door chemische stoffen. Mensen worden door allerlei kwalen aangetast, legers worden overspoeld met zenuwgassen en weet ik wat al meer. Maar al die wapens worden waarschijnlijk niet gebruikt. Het zijn de eenvoudige middelen, waarmee je het meest bereikt. En dat brengt ons tot een ander aspect van oorlog en meteen op de plaats, die ik met u wilde behandelen.

Een groot gedeelte van de oorlog van vandaag de dag wordt zoals u weet eigenlijk ondergronds gevoerd. Ik heb in mijn vorige les reeds de opmerking gemaakt over de rol van b.v. de telepathie. Maar als wij die dingen voorlopig uitschakelen - al wordt daarmee gewerkt - dan zien wij nog iets anders.

Het blijkt, dat men steeds meer z.g. onschuldige wapens vervaardigt, welke door z.g. spionnen kunnen worden gebruikt om personen uit te schakelen. En heel wat sterfgevallen van personen op belangrijke plaatsen, vooral van industrie en research, zijn dan ook niet alleen maar te wijten aan hartcollaps. Zeer waarschijnlijk zijn ze veroorzaakt door één combinatie van blauwzuur en vervluchtigd arsenicum, zoals die uit bepaalde drukpistolen in velerlei vorm kunnen worden afgeschoten. Misschien vindt u het interessant iets te horen over die wapens. Ik zal u een paar dingen ervan vertellen.

In Rusland heeft men dergelijke wapens ontwikkeld in de vorm van een vulpenhouder of balpen (het ding schrijft ook, mits op de juiste wijze bediend) met een reikwijdte van 5 tot 8 m. naar het slachtoffer. Men heeft echter ook grotere wapens van die soort vervaardigd, die vaak vermoed zijn als verrekijker, wandelstok, foto-apparaat, film-apparaat e.d. Deze apparaten hebben op het ogenblik een zodanig richtvermogen, dat zij een betrekkelijk kleine gaswolk over een afstand van 70 à 80 m. kunnen voortstuwen; en wel zodanig, dat de eigenlijke gaswolk, die betrekkelijk klein is, bij goed richten één persoon alleen bereikt. Men heeft in China bewezen (waar men dus ook wel iets van die dingen afweet), dat het mogelijk is om uit een aantal gevangenen, die vlak bij elkaar staan, één persoon (die van tevoren is uitgekozen) te doden, zonder dat iemand ziet hoe dat gebeurt en zonder dat (tenzij men onmiddellijk tot onderzoek overgaat - 5 min. later is dat al niet meer nodig) men kan constateren wat de doodsoorzaak is. De doodsoorzaak is dan hartverlamming of misschien manager-ziekte.

Ik vertel u dit om u duidelijk te maken, dat er een ondergrondse oorlog aan de gang is. Misschien dat deze ondergrondse oorlog het best illustreert wat ik u zou willen zeggen.

Een organisatie kan belangrijk zijn om middelen te vinden of procedures uit te denken. Maar naarmate de eenheid, waarmee ik moet werken groter is (dus het

aantal mensen en het organisatorisch verband tussen dezen sterker) is mijn mogelijkheid tot slagen geringer.

In de moderne spionage worden - al hoort u er tegenwoordig niet zo erg veel meer van - de meest fantastische successen geboekt. Zij worden bijna altijd behaald door enkele personen. Er zijn spionage-ringen overal, maar die zijn eigenlijk verouderd. Zij zijn de achtergrond en waarschijnlijk gelijktijdig ook het rookgordijn voor actie van de specialisten, die vanuit b.v. Moskou, Peking, China of misschien ook wel Washington (eigenlijk ligt het centrum elders) onmiddellijk ageren en die daarbij wel een beroep kunnen doen op de bestaande organisatie, maar dit meestal vermijden. Het zijn geen super-spionnen, zoals u in een film ziet. Het zijn mensen, die eenvoudig zijn uitgerust om met een minimum aan middelen, die bijna niemand, behalve een deskundige, ooit zal kunnen vinden, te doden; die in staat zijn technische gegevens op een fantastische manier te verwerken. De meesten hebben dan ook een geheugen-training gehad.

Al deze mensen zijn geschoold in mathematica. Dat moet wel, omdat de wetenschap daarin altijd haar gegevens uitdrukt en vaak zelfs de strategie. Zij zijn eigenaardige figuren. Deze mensen vinden in hetgeen zij doen een bevrediging, die een normale spion nooit daarin zal vinden. Zij zijn geen James Bond-figuren. Zij zoeken geen geweld, tenzij een persoon moet worden geëlimineerd. Integendeel, zij zoeken alles geleidelijk te doen. Voor hen gaat het om het gevoel van macht, om het buiten de regels staan. En dat in deze dagen het grootste gedeelte van de politieke verhoudingen door dergelijke spionnen en niet door de normale spionage-organisaties wordt bepaald, is toch wel kentekend voor deze tijd.

Zo is het vroeger ook geweest. Een enkele mens, een enkele priester, kon een kruistocht ontketenen, zoals Peter van Amiens. Een enkele mens kon het lot doen keren, zoals een Jeanne d'Arc. Een enkele mens was in staat rijken op te bouwen en te vernietigen, zolang hij daarin voor zichzelf een bevrediging vond, een doorbreken van zijn begrenzing. Zonder deze behoefte was er geen Alexander geweest en geen Napoleon. Maar zou er ook nooit een Ichnaton zijn geweest of een Mozes.

Oorlog is voor de eenling alleen maar een strijd, waardoor hij zich buiten zijn beperkingen plaatst en probeert zichzelf volledig waar te maken en elk moment te leven. Uiterlijkheden zijn daarbij van weinig belang. Wel heeft men natuurlijk belangstelling voor het weten van anderen. Er moet iemand zijn, die je kan leren. Men heeft dus belang bij een mogelijkheid om elke uiterlijke routine onmiddellijk te veranderen: het gevoel: ik kan elk ogenblik een ander zijn.

Deze dingen hebben door de hele geschiedenis heen de mens geregeerd; en zij regeren in deze tijd de mensheid meer dan zij beseft.

Het zijn de avonturiers, de losgeslagenen, die uw hele organiseerde wereld eigenlijk in hun handen dragen. Het zijn de kleine onbevredigde pressie-groepen (zoals die groep in Nederland, waarover ik het had - en ik zou ze ook elders kunnen noemen), die in feite bepalen wat er gebeurt. De gewone mens wenst vrede. Hij wenst harmonie. En alleen wanneer de golven van onredelijkheid, die ongeveer eens per 7 jaar, met een gemiddelde top per 21 jaar, op de wereld inwerken, dan is die mens bereid te gaan vechten. Maar dan moet er iemand zijn, die hem leiding geeft en een organisatie. Hij moet een milieu hebben; en dat milieu kan alleen worden geschapen door mensen, die zelf geen milieu van node hebben. Alleen zij zijn in staat alles te leiden.

DE PERSOONLIJKE UITSTRALING VAN DE MENS.

Als ik over oorlog spreek, dan denken de mensen alleen in stoffelijke, menselijke termen. Maar als je door het leven gaat, dan heb je een persoonlijke uitstraling. Die uitstraling heeft een eigen aantal frequenties, een eigen instelling. Wanneer je dan anderen ontmoet, ontstaan er haast automatisch botsingen, maar ook automatisch attracties. Met andere woorden: iemand, die door het normale leven heen gaat, wordt voortdurend aangetrokken tot of afgestoten door iemand. Hierbij speelt zijn verstand eigenlijk geen overheersende rol.

Als Caesar valt voor de charmes van Cleopatra, dan moet u niet denken, dat zij zo mooi was. Er is hier sprake van een magnetische attractie. Hij wordt gebiologeerd. Hij kan er zich niet aan onttrekken. Op dezelfde wijze zien wij altijd weer door alle tijden heen hoe mensen a.h.w. door elkaar worden gebiologeerd, niet aan elkaar kunnen ontsnappen. Hier speelt dus die persoonlijke uitstraling een grote rol. En het belangrijke is hierbij, dat men de neiging heeft om een eenmaal tot stand gekomen contact te beschouwen als een afronding van de eigen persoonlijkheid.

Dit zien wij ook in de internationale politiek. Wij zien dit in de oorlog. Wij zien het in de moderne tijd. Luns b.v. is iemand, die het altijd uitstekend kan vinden met een staatsman met dictatoriale neigingen. Dat is heel eigenaardig. Daar vindt hij waardering. Heeft hij echter met mensen te maken, die eigenlijk te zeer democraat zijn om van hun eigen gezag overtuigd te zijn, dan kan Luns er geen weg mee. Dit is maar een eenvoudig voorbeeld. Hoe dit komt? Omdat Luns geen goede diplomaat is? Het heeft er niets mee te maken. Het is doodgewoon omdat - ongeacht de politieke noodzaak - er een verwantschap bestaat en een begrip of niet. Luns heeft bovendien volgens mij de eigenaardigheid, dat hij zich ook weer eenzijdig oriënteert. Is hij op een gegeven ogenblik harmonisch met Chroetsjef, dan is hij afgesloten voor anderen. Hij kan dus zijn contacten slechts achtereenvolgens leggen en nimmer gelijktijdig. Hierdoor is enerzijds zijn populariteit in Nederland en daarbuiten te verklaren, anderzijds ook het in wezen toch weer falen van hetgeen hij probeert tot stand te brengen en hetgeen hij tot stand wil brengen.

Die persoonlijke uitstraling heeft u dus ook. En onder u - zoals u hier zit - zijn er mensen, die elkaar buitengewoon sympathiek of buitengewoon antipathiek vinden. De meesten van u zijn geneigd om dat tot enkelingen te beperken. Maar indien we nu antipathieën hebben, die wij niet kunnen beheersen, dan kunnen wij dat inderdaad het best tot een enkeling beperken. Met onze sympathieën moeten wij echter niet zo selectief zijn. Want wat gebeurt er?

Indien één mens geloof in een overwinning, dan kan hij alle mensen, die hij accepteert als sympathiek, als één met hem daarvoor bezielen. Denk eens aan de bestorming van de Bastille, van Fontainebleau of van Versailles, de Franse revolutie dus. Hier waren het enkelingen, die vooruit gingen. Maar hun poging was niet om één mens te redden. De sympathie van een enkeling zei: "We kunnen toch die man niet alleen laten gaan." En dat "we", dat idee "wij", speelde een grote rol. Het was de bezielende kracht van de massa. Dat was ook de kracht, die in vele gevallen de Franse soldaten overrompelde.

Het is b.v. typerend, dat de enige werkelijke verdediging, welke in die revolutie heeft plaats gevonden wanneer het kritiek werd, van de koning, van het gezag kwam, van Zwitsers, van mensen met een andere mentaliteit, die dus niet konden reageren volgens de mentaliteit van de Parijzenaar, de Fransman uit die buurt.

Maar de soldaten werden er grotendeels door meegesleept.

U kunt zelf altijd veel bereiken, zodra u positief reageert en het begrip "wij" gebruikt. Juist de afsluiting voor de een en de ander om te kiezen voor een enkele sympathie en de rest te verwaarlozen, is de oorzaak van onnoemelijk veel problemen in de wereld. In het verleden is het zo geweest en in de toekomst zal het zo zijn.

Indien Nederland zich blijft oriënteren, zoals het heeft gedaan, op de Angelsaksische landen vooral op de Ver. Staten, dan moet een vervreemding van het achterland op den duur onaangename maatregelen met zich mee brengen: een vervreemdingseffect; en dat zelfs tegenover Frankrijk, maar ook tegenover België en Luxemburg. Indien Nederland zijn sympathie bepaalt tot één enkel land en zich daaraan gebonden acht (en dat is in feite in de politiek het geval), dan ontstaat vanzelf de antipathie van degenen, die uitgesloten is.

Nu kan Nederland zich vreemd genoeg niet ertoe brengen om gelijktijdig Amerika op de ene manier en Frankrijk op de andere manier te accepteren, en desnoods Turkije op een derde en Spanje op een vierde manier. Zij kijken niet naar de positieve mogelijkheden, waartoe een eenwording kan leiden. Zij kijken naar de magnetische attractie van mentaliteit, van uitwisseling, van verplichtingsgevoelens e.d.

Zoals het bij de eenling is, zo is het bij de gemeenschap. Men scheidt tegenwerking. Men scheidt remmingen juist door dat afwijzen van velen in de sympathieke relatie. Wij hebben dat altijd weer kunnen waarnemen.

Napoleon b.v. had op een gegeven ogenblik de Duitse keurvorsten gemakkelijk kunnen meekrijgen, indien hij dus zijn sympathieën niet zo uitsluitend had gericht op zijn eigen clan, zijn familie, zijn zelfgeschapen generaals. Was hij bereid geweest die vorsten gelijkwaardig op te nemen, ik garandeer u, dat zijn avontuur tegen Rusland niet zou zijn begonnen en anders zou zijn verlopen. Dan zou de slag bij Austerlitz niet denkbaar zijn geweest. Een Waterloo zou nooit gebeurd zijn.

Als wij kijken naar de manier, waarop in het verre verleden grote helden hebben gewochten, dan zien wij ook maar al te vaak weer dat het de manier is, waarop zij zich oriënteren: de eenzijdigheid van hun oriëntatie, die hun nederlaag bepaalt. U kunt uit het verleden en uit het heden voor uzelf daarom een lering trekken en dat is deze:

Een positieve aanvaarding (dit sympathiek-zijn, dit aangetrokken-zijn) moet je nooit trachten te beperken. Niet één sympathie of één doel gelijktijdig voor een mens, maar in een sympathie, in een zo volledig mogelijke aanvaarding van zoveel mogelijk harmonische waarden. Dan bereik je iets. Dan wordt het strijd-element dus uitgeschakeld; het wordt gesublimeerd tot een strijd om te bereiken, in plaats van om iets door te zetten. Dat zijn verschillende dingen. En je kunt er nog iets meer uit leren.

De persoonlijke uitstraling ondergaat natuurlijk de kosmische tendens. Als er een witte straal optreedt, dan is uw persoonlijke reactie en daarmee ook uw sympathisch vermogen anders dan als het een gouden, een rode of een blauwe straal betreft. Maar uw mogelijkheden tot erkennen van sympathie, van binding, bestaan altijd en op elk terrein. De aanvaarding van deze dingen in positieve zin, met een zo groot mogelijke veelzijdigheid, houdt in, dat onder alle kosmische invloeden de band bewaard blijft, dat zij dus balans heeft en dat zij tegen de invloeden van de tijd a.h.w. bestand is.

Wat met de bestorming van de Bastille werd bereikt door de gevoelens van sympathie, werd teniet gedaan door de negatieve reactie op de eerste vorm van terreur. Dat was de eerste Jacobijnse terreur, die nog niet eens zo erg was. De terreur tegen de aristo's was er niet meer een tegen de sympathie of de antipathie. Het was een vernietigen van sympathie en antipathie gelijktijdig; een losmaken van de persoonlijke binding, het scheppen van een systeem. En daardoor hebben degenen, die terreur schiepen, elkaar vernietigd, maar ook het volk en de eenheid van een volk uiteengeslagen.

Wij doen in eigen kring vaak precies hetzelfde. En wanneer revolutie en oorlog, verandering en omwenteling een rol gaan spelen in deze dagen, dan lijkt het me voor de mens goed zich te realiseren:

Ik kan niet bepalen wie ik sympathie moet vinden, maar ik kan wel trachten mijn

sympathie niet op één object of op één stemming alleen te baseren. Laat mijn sympathie zo veelzijdig mogelijk zijn, opdat deze gevoelens van verbondenheid voor mij een grotere achtergrond vormen, waaruit ik kan putten, waardoor ik kan reageren.

Indien ik met velen samen ben, bezit ik de kracht om een doel te bereiken. Indien ik eenzijdig sympathieën erken, zal ik steeds weer tekort schieten, omdat ik geen voldoende krachtbron achter mij heb. En bovendien, wie zodanig selectief is in zijn sympathische bindingen op aarde, zal een soortgelijke houding ook t.a.v. de geest en de geestelijke waarden bezitten, en daardoor ook uit de geestelijke kracht veel minder putten, veel minder steun en inspiratie krijgen dan anders mogelijk is.

U hebt een persoonlijke uitstraling. Deze heeft een eigen karakteristiek. Zij kan niet met iedereen en alles zonder meer harmonisch zijn, maar waar er een harmonie ontstaat of kan ontstaan, ervaart u een soort sympathie. Laat die sympathie nooit andere sympathieën uitsluiten.

:--:~:

H E T G E L O O F .

Geloof ontstaat op het ogenblik, dat wij een rationalisatie nodig hebben, waardoor het onbegrepene aanvaardbaar wordt.

In de oudheid is het altijd zo geweest, dat de mens het onverklaarbare een persoonlijkheid gaf en hierdoor op een zekere voet van gelijkheid of met een zekere ondergeschiktheid daartegenover het gevoel had, dat hij iets kon hanteren. Dat is in de oudheid priesterlijk, of via de sjamanen, dat is ook via de magie gebeurd. Altijd weer vinden wij in elke godsdienst een magisch element. Of u nu kijkt naar een moderne protestantse kerkdienst, waar een zegenformule wordt uitgesproken, of kijkt naar een oud brandoffer in de een of andere vergeten tempel, dat komt op hetzelfde neer. De mens grijpt uit naar krachten, die hij niet helemaal begrijpt, tracht die in zijn wereld kenbaar te maken en hierdoor aan de gevoelens van onzekerheid, die in het "ik" bestaan, een einde te maken.

Het zal u duidelijk zijn, dat naarmate de mens meer weet omtrent zijn omgeving en voortdurend minder raadselen ontmoet, hij tevens ook minder gelovig zal worden. Waar geloof een rationalisatie van het onbekende inhoudt, zal de mens echter vaak de onbestemdheden van zijn eigen persoonlijkheid gaan interpreteren als het ingrijpen van andere of hogere machten.

Op deze wijze kan men stellen, dat de doorsnee-mens in een zekere bijgelovigheid de eigenschappen en waarden van zijn persoon, die hij niet beseft, niet kan hanteren of niet kan gebruiken, pleegt te projecteren als buiten hem bestaande machten.

Dit alles op zichzelf is niet zo buitengewoon belangrijk, althans niet in de geschiedenis van wat er in het verleden heeft bestaan of dat vandaag bestaat, indien wij tenminste de mens zelf willen zien. Want hoe je ten slotte de zaak voor jezelf verklaart, is weinig belangrijk, zolang je ermee kunt leven. Maar op het ogenblik, dat ik een geloof heb en in dit geloof niet helemaal zeker meer ben, word ik fanatiek. Naarmate een mens fanatieker is, is hij dus minder zeker van datgene, wat hij zegt te geloven. Op den duur krijgen wij mensen, die ieder ander proberen te dwingen om te aanvaarden wat zij zelf denken of beweren om hierdoor hun eigen gevoelens van onvolwaardigheid en onzekerheid te onderdrukken. Deze vorm van onderdrukking is een strijd-element, dat wij overal ontmoeten.

Als u b.v. denkt aan de verhouding in Zuid-Afrika tussen de blanke en gekleur-

de bevolking, dan moet u niet alleen denken in sociale tegenstellingen, maar ook in een vorm van bijgelovigheid. Indien ik als blanke toelaat, dat een kleurling mijn gelijke is dan zal ik hierdoor mijn waardigheid als blanke verliezen en daarmee mijn houvast in de wereld.

Als een Klu-Klux-Klaner zich verzet tegen een rassengelijkheid in de Ver. Staten, dan is dat niet alleen maar een kwestie van de discriminatie tegenover een ander ras. Het is vooral het gevoel van een innerlijke onzekerheid, dat slechts kan worden onderdrukt door de minderwaardigheid van anderen met nadruk vast te stellen en met evenveel geweld en nadruk anderen van de juistheid van eigen stelling te overtuigen.

Deze mentaliteit, die in de gehele wereld steeds weer te zien is, krijgt de wonderlijkste karakteristiek, wanneer u te maken krijgt met mensen, die iets niet goed vinden. Want degene, die in iets niet helemaal gelooft, die dus uit wantrouwen tegen zichzelf reageert, zal door zijn maatregelen vaak het tegen-gestelde bereiken van hetgeen hij wil bereiken.

Als wij kijken naar de drooglegging in de Ver. Staten, dan zien wij dat nooit zoveel is gedronken als juist toen Amerika was drooggelegd. En dat is heel begrijpelijk, want degenen, die die drooglegging wensten, gingen uit van het standpunt dat de mens zwak is; en degene, die dronk, deed dit vaak om zijn zelfstandigheid en zijn sterkte te bewijzen.

In Engeland hebben wij een periode gekend van de Roundheads (Puriteinen), waarin ook de grootste soberheid werd gepredikt, omdat de mens zondig en zwak is. De mens, die zichzelf wilde bewijzen, dat hij niet zwak en niet zondig was, ging dus tegen deze regels is. Dat was bijna onvermijdelijk.

Als we een mens vertellen, dat hij voortdurend sociale zorg nodig heeft, omdat hij niet in staat is op eigen benen te staan, zal hij de neiging hebben om waar hij ook maar kan tegen alle sociale regelingen in te gaan; al is het alleen maar om zichzelf te bewijzen, dat hij wel op eigen benen kan staan.

Indien het geloof (of dit nu politiek, sociaal, economisch of op een mystieke manier wordt uitgedrukt) probeert anderen waarden op te leggen, dan ontstaat daardoor automatisch een vergrijp tegen deze opgelegde regels.

Hier hebben wij dan te maken met een zeer interessant punt: de mens gelooft nl. in wezen in zichzelf. Indien hij niet meer in zichzelf kan geloven, projecteert hij dat geloof in zichzelf in een bepaald idee; hij noemt het dan een ideaal. Als hij uit dit ideaal voor zich geen voldoende zekerheid meer kan verwerven, dan legt hij het anderen op om zo door de handelingen van anderen van de juistheid van eigen denken overtuigd te zijn. Maar door zijn ideaal aan anderen op te leggen, vernietigt hij de waarde van het ideaal.

Typerend hierbij is b.v. het verloop van zaken in Rusland.

In Rusland is men uitgegaan van het standpunt, dat de gelijkheid van iedereen en de gelijke samenwerking moest worden bereikt, waardoor het dus ook noodzakelijk werd dat een ieder als gelijke moest worden beschouwd. Om dit door te voeren begon men een terreur op te bouwen. Daar deze terreur niet voldoende was, heeft men ten slotte wetten geschapen en mensen opgevoed, totdat er een schijn van dit gevoel van gelijkheid was. Maar dit gevoel van gelijkheid bracht elementen met een sterkere persoonlijkheid ertoe zichzelf te gaan verheffen boven die massa. Het is opvallend, dat van de oude garde maar heel weinig mensen zijn overgebleven. Het zijn allemaal nieuwlichters, die op het ogenblik de adel van de Sovjet-Unie vormen.

Wij kunnen ook gaan kijken in de godsdienst. In de godsdienst zijn het meestal de cynici; degenen, die hun geloof gebruiken als een middel tot machtsuitdrukking, tot persoonlijkheidsuitdrukking, die het meest bereiken en die het meeste gezag hebben. En daaruit kunnen we dus nog een lering trekken, die ik dan wilde toevoegen aan hetgeen vanavond is gezegd, nl.:

Probeer nooit een ander op te leggen wat je zelf als waar beschouwt. Hierdoor schep je voor die ander een toenemende neiging om in te gaan tegen die waarheid, zelfs indien hij eraan zou geloven. Je kunt een mens wel overtuigen; je kunt hem nooit dwingen. Hij, die een mens dwingt, brengt hem een overtuiging bij, die tegengesteld is aan hetgeen waartoe hij wordt gedwongen.

De godsdienst heeft door alle eeuwen heen de neiging gehad om conformisme af te dwingen. Maar deze conformiteit bracht in zichzelf het verval. Indien de Aton-dienst b.v. in staat was geweest om de grote tempels van Ammon, van Isis en al die andere goden te laten voortbestaan, dan zou de Aton-verering langzaam maar zeker in heel Egypte veld hebben gewonnen. Maar de onzekerheid van degenen, die de ene God gingen aanbidden, bracht hen ertoe de andere tempels aan te vallen, te sluiten of te beperken in hun activiteiten. Zij durfden geen eerlijke concurrentie aan. Het resultaat was, dat zij moesten vallen.

Altijd weer is de godsdienst iets, wat zichzelf vernietigt. Ik geloof, dat dit voortkomt uit het feit, dat de mens nimmer waarlijk God dient, maar alleen de illusie van zijn eigen grootheid. Wie God wil dienen, moet verdergaan dan alleen maar eigen grootheid. Hij moet beginnen met de waarheid van zijn bestaan te erkennen en deze uit te drukken. En zo beschouw ik als de meest juiste vorm van godsdienst:

De mens, die in zichzelf zo zeker is van de God, die in hem leeft, dat hij nimmer een ander iets van deze waarheid wil opdringen of opleggen, omdat hij de zekerheid van de erkenning door anderen niet meer van node heeft. Het zijn juist deze vormen van godsdienst, die in de toekomst een belangrijke rol zullen spelen.

Er zijn in het nabije verleden grote leermeesters geweest, die een bepaalde tendens of een bepaald geloof hebben gesticht en niemand dwongen om dat te volgen, ja zelfs niet konden dwingen. Een van de meest bekende is Ghandi. Deze mensen hebben een bepaalde stelling in praktijk gebracht zonder enige angst, zonder enig beroep, zonder enige dwang t.a.v. anderen. Zij zijn zelf gegaan, omdat zij wisten dat iets waar en juist was. Het zijn deze mensen, die de gevoelens van de wereld op het ogenblik sterk beïnvloeden. Zij zijn het, die de godsdienstigheid van de wereld in deze dagen een totaal nieuwe gestalte gaan geven; en daarmee is het minder belangrijk, of wij geloven in een God of niet. Want de vorm, waarin wij geloven, doet niet ter zake, indien ons geloof - waarin dan ook - maar betekent, dat wij onszelf kunnen aanvaarden zoals wij zijn; dat wij bereid zijn de wereld te accepteren zoals zij is.

Een mens, die in zichzelf het hoogste waar maakt, dient zijn God. Hij dient datgene, wat voor hem het hoogste is. Een mens, die anderen datgene opdringt, wat hij juist acht, is iemand, die het hoogste in hem substitueert.

-:-

V R I J M O E D I G H E I D.

Vrijmoedigheid is vrijheid van gemoed; en dus de moed om vrij te zijn. Daarvoor is veel moed nodig.

Vrijmoedig is men eerst, indien men zichzelf durft aanvaarden zoals men is; indien men zich niet afvraagt wat een ander zal denken dat men is, maar eerlijk overtuigd is: zò zie ik het, en zò is het voor mij waar; of: zò zal het voor mij juist en goed zijn. Wie op deze manier kan leven, is een gelukkig mens, wat hij schept voor zichzelf de ervaringen, die karmisch, geestelijk, van het grootste belang zijn. Hij leert zichzelf a.h.w. de hiaten van vorige levens aan te vullen en roomt het bewustzijn van het leven af tot een nieuw en harmonisch geheel. Hij vindt een nieuwe erkenning van kosmische krachten en waarden in zich. Maar daarvoor moet hij waarlijk vrijmoedig zijn.

Vrijmoedigheid is niet - uitdrukkelijk niet - alleen maar vrijelijk zeggen wat je voor de mond komt; en vrijelijk doen wat je op een bepaald ogenblik dienstig of leuk acht. Het is veel meer en veel minder. Het is jezelf zijn. Het is eerlijk zijn, niet alleen tegenover jezelf maar tegenover anderen, en zeker waar

dit nuttig of noodzakelijk kan zijn. En waar anderen - of dit geesten zijn of het God is of het een mens is - betrokken worden in je leven, moet je vrijmoedig kunnen zijn. Want alleen zo zijn de evenwichten te vinden, waardoor mensen op de juiste wijze elkaar leren kennen. Alleen op die manier zijn evenwichten te vinden, waardoor de wereld zich openbaart in een nieuw geheel, in een juistere samenhang. Alleen op deze wijze kan men een voleinding erkennen.

Vrijmoedigheid is niet slechts naar buiten toe van belang. Vrijmoedigheid begint in jezelf. Voor jezelf durven erkennen wat je droomt, wat je denkt, wat je zou willen. Voor jezelf durven toegeven wat je falen is tegenover anderen zowel als wat je verdienste is. In jezelf esoterisch waar leven en denken, maar dan ook exoterisch vrijmoedig zijn, indien het erom gaat jezelf te uiten; indien het erom gaat de dingen te aanvaarden en door te voeren, die je juist zijn.

Je kunt anderen niet dwingen. Je kunt anderen niet beïnvloeden, dat is waar. Maar als je niet waarlijk jezelf openbaart, als je niet datgene durft te zijn, wat je voelt te moeten zijn, dan beperk je jezelf immers in je bewustwording. Je belemmert je contact met het hogere en je verwerpt een deel van de ervaring op deze wereld, die voor jou noodzakelijk is om geestelijk, innerlijk en in de sferen een juister, een meer uitgebalanceerd geheel te vormen met de kosmos, waartoe je behoort.

Het "ik" van de mens is tijdloos en eeuwig. Uit het tijdloze en eeuwige komt de totaliteit van ervaringsmogelijkheden; en elke ervaringsmogelijkheid wordt uitgedrukt in een besef. De mens, die beseft welke ervaringsmogelijkheid nu voor hem belangrijk is, welke tendens voor hem de meest juiste lijkt te zijn, die zijn wil, zijn noodzaak durft uitdrukken, die dus waarlijk vrijmoedig is, geeft datgene, wat voor zijn geest, voor zijn totaal-IK aan erkenning nodig is: de mogelijkheid tot confrontatie met een z.g. werkelijkheid van de wereld. Hij leert zichzelf kennen in de reacties van de wereld. Hij leert beseffen hoeveel van hetgeen hij in zich heeft verworven, veracht of ontkend, in feite waardevol is. Hij heeft daarnaast erkend, hoe hij zeer veel illusies voor zichzelf alleen maar heeft gehandhaafd om zo te ontkomen aan de erkenning van wat hij werkelijk is.

Vrijmoedigheid is het begin van een weg naar zelferkenning.

Vrijmoedigheid in denken en leven voert tot een bewustwording in de geest, evenwichtigheid in de stof en een juiste benadering van het oneindig "ik", dat je bent.

;--:;